

FIȘA UNEI LOCALITĂȚI DISPĂRUTE: JUPALNICUL

ALEXANDRU BOTU

ALEXANDRU CATERIN BOTU

În cele ce urmează, într-o schemă impusă de o metodologie de lucru nefirească cititorului dar obligatoriu de precizat, se prezintă o parte dintre rezultatele documentării.

Partea a-III-a

Fauna:

Într-o prezentare a Parcului Natural Porțile de Fier (<http://www.portiledefier.ro/fauna.html>) se spune, referitor la faună, că:

“Din cercetarile întreprinse pana in prezent rezulta ca fauna Parcului Natural Portile de Fier se compune din 5205 taxoni (dintre care 4873 **nevertebrate**; printre speciile deosebite, numarandu-se: scorpionul (*Euscorpius carpathicus*), scolopendra (*Scolopendra cingulata*)) si 332 vertebrate. Dintre vertebrate, o prezenta importanta o reprezinta **clasa Aves** cu 205 reprezentanti, urmata de **clasa Pisces** - 63 reprezentanti, cea mai slab reprezentata fiind **Amfibia** cu 12 taxoni.

Conditile de habitat favorizeaza existenta unui numar mare de specii protejate. Speciile de **amfibieni** sunt, de asemenea, bine reprezentate: salamandra (*Salamandra salamandra*), tritonul (*Lissotriton vulgaris*), brotacelul (*Hyla arborea*), broasca sapatoare (*Pelobates fuscus*) etc.

Dintre speciile de **reptile** apar: testoasa de apă (*Emys orbicularis*), balaurul (*Coluber caspius*), sarpele lui Esculap (*Elaphe longissima*), sarpele de alun (*Coronella austriaca*), gusterul (*Lacerta viridis*), sarpele de sticlă (*Anguis fragilis*).etc.

Au fost identificate 205 specii de pasari, dintre care multe sunt specii acvatice, atestand rolul important al lacului de acumulare in perioada de iernat.

In arealul Parcului Natural Portile de Fier se intalnesc 34 de specii de **mamifere**. Carnivorele sunt prezente atat prin speciile de mari dimensiuni, cum ar fi ursul (*Ursus arctos*), lupul (*Canis lupus*), rasul (*Lynx lynx*), cat si prin specii de dimensiuni reduse: ijderul (*Martes martes*), viezurele (*Meles meles*). **Ierbivorele** precum capriorul (*Capreolus capreolus*), cerbul (*Cervus elaphus*) si mistretul (*Sus scrofa*) sunt de asemenea bine reprezentate. Foarte importante sunt speciile de **chiroptere** (*Myotis bechsteinii*, *Vespertilio murinus*, *Rhinolophus euryale*).”

Multe dintre speciile menționate mai sus, cu excepția unora a căror prezență nu poate fi legată de suprafața Jupalnicului (ursul, de exemplu) s-au regăsit și pe aria studiată.

De un interes aparte ar trebui considerat iepurele, deoarece condițiile locale au fost propice acestei specii, ajungându-se ca la Ieșelnița să fie o mare crescătorie de iepuri pentru populare arealuri din străinătate.

Din lumea păsărilor, cele cunoscute sunt: dumbrăveanca, prigoria, albinărețul, forfecuța și pițigoiiul, pasărea bănațeană și de stâncă, pietrarul bănațean, lăstunul alpin, rândunica de stâncă, codobatura galbenă și mierla de apă și de piatră (<http://www.ipedia.ro/portile-de-fier-1058/>).

Planșele Atlasului Complex referitoare la fauna specifică zonei, în special speciile deosebite pentru știință, focusate de noi pe arialul Jupalnicului și împrejurimilor, acolo unde mișcarea naturală a speciilor nu avea restricții artificiale, enumeră următoarele specii:

Promethes rugulosus; Cerocephala; Hirmonura; Kleidotoma; Arcella gibosa; Ichneumonidae; Cerocephala trichotus; Endothernia Cellana; Itonididae; Nemestrinide; Cyrtidae; Asilidae;

Leptogastridae; Psocoptera; Myrmeleonidae; Elaphe longissima; Lacerta muralis&viridis& praticola pontica; Rana dalmatina; Pelobates fuscus; Liciniaria pagana&rugicolis s.m.a.

Cercetări mai recente strict legate de biodiversitate (<http://www.portiledefierpn.ro/biodiv3.html>)

consemnează speciile de nevertebrate existente pe teritoriul parcului, de interes comunitar și național, unele dintre acestea fiind prezente și pe fostul teritoriu al Jupalnicului (acum aparținător de Orșova):

-*Austropotamobius torrentium* - racul de ponoare

-*Cerambyx cerdo* - croitor

-*Lucanus cervus* – radașca

-*Morimus funereus* - croitorul cenușiu

-*Rosalia alpina* - croitorul alpin

-*Callimorpha quadripunctaria* – fluture

-*Pholidoptera transsylvanica* – cosaș

Cursurile de apă au fost prezentate la paragraful hidrografie. Inițial, Jupalnicul a avut o însemnată graniță cu Dunărea și Cerna și, prin acestea, acces la resursele faunistice specifice acvatice (scobarul, cleanul, obletul, salăul, stiuca, crapul, somnul, moioaga, mreana, mihalțul, avatul, nisetru, cega, păstruga s.a.)

6. Informații culturale

-limba, popoare

În zonă, deci și în Jupalnic –deși populația românească a fost majoritară și limba vorbită era limba română- au existat numeroși locuitori de altă etnie. Justificată sau nu prin imigrație liberă, prin asigurarea funcționării unor instituții ori punerea pe piața a unor rezultate ale artei meșteșugărești, negoțului etc urmași ai unor astfel de locuitori au continuat să-și declare apartenența etnică până în zilele noastre (în cazul Jupalnicului, în mare măsură înglobat în Orșova Nouă, până la ultimul recensământ dinaintea inundațiilor).

Datele privind populația au fost preluate de la adresele:

- http://kt.lib.pte.hu/cgi-bin/kt.cgi?konyvtar/kt06042201/0_0_4_pg_844.html

- http://kt.lib.pte.hu/cgi-bin/kt.cgi?konyvtar/kt06042201/0_0_4_pg_350.html

- http://kt.lib.pte.hu/cgi-bin/kt.cgi?konyvtar/kt06042201/0_0_4_pg_609.html

- <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/studrom.htm> (Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910, Varga E. Árpád)

- http://www.edrc.ro/recensamant_loc.jsp?regiune_id=1407&judet_id=1579&localitate_id=1581

- <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm>, de unde s-au preluat date din documentele :

- *A Kárpátokon túli megyékhez került települések etnikai (anyanyelvi/nemzetiségi)*

adatai 1850/1880-2002 Varga E. Árpád

- *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája III. Arad, Krassó-Szörény és Temes megye*

Népszámlálási adatok 1869–1992 között Összeállította, Varga E. Árpád

- *A népesség fejlődése, az anyanyelvi és felekezeti viszonyok alakulása*

a jelenkori Erdély területén 1869-1920 között, Varga E. Árpád s.a.

Alte date sunt preluate din **Calendarul Românului**, editat de Episcopia Caransebesului și din documente privind recensămintele naționale ale populației, până în anul 1972.

Astfel, în Jupalnicul Vechi, la 1869 existau 197 de locuitori (după alte statistici, cred mai corecte, erau 601 locuitori), din care doar doi erau romanocatolici, restul fiind ortodocși.

În anul 1880 situația era: total locuitori - 267 (după alte statistici, cred mai corecte, erau 1656 locuitori), 242 ortodocși, romanocatolici 23 și reformați 2.

În anul 1910 situația era: total locuitori - 452 (după alte statistici, cred mai corecte, erau 1083 locuitori), 436 ortodocși, romanocatolici 15.

Dar în Jupalnicul Nou, la 1869 erau 404 locuitori, 323 ortodocși și 80 romanocatolici, iar situația din anul 1880 era mult schimbata, astfel că din totalul de 816 locuitori 483 erau ortodocși, 2 grecocatolici, 298 romanocatolici și 26 reformați.

Statisticile pentru Jupalnicul mare dau următoarele cifre:

Anul 1890: Total locuitori 1418, din care 893 ortodocși, 25 grecocatolici, 432 romanocatolici, 18 reformați, 27 evangheliști și 23 iudei;

Anul 1900: Total locuitori 1732, din care 1190 ortodocși, 1 grecocatolici, 485 romanocatolici, 15 reformați, 18 evangheliști, 2 unitarieni și 21 iudei;

Anul 1910: Total locuitori 1656, din care 1448 ortodocși, 3 grecocatolici, 185 romanocatolici, 2 reformați, 4 evangheliști și 14 iudei;

Anul 1930: locuitori 1673, din care 1530 ortodocși, 3 grecocatolici, 110 romanocatolici, 2 reformați, 1 evangheliști, 1 iudeu, 26 alte religii, din care 22 bapțiști.

Ortodocșii erau predominant romani, dar erau și multi sârbi și țigani, grecocatolicii erau probabil cei veniți din Transilvania "unită cu Roma", romanocatolicii erau predominant germanii și ungurii, dar erau și cehi-slovaci, croați, italienii, francezi s.a.

Statistica oficială din diferite documente maghiare sintetizează următoarele:

Jupalnic - Nagyzsuppány(a)

Anul	Total	Romani	Maghiari	Germani	Altii, total	Evrei, idis	Tigani	Ucrai-nieni	Sarbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1890a	1418	900								
1900a	1732(b)	981								
1910a	1656(d)	1394								
1920n	1542	1402								
1930a	(1673)	(1484)								
1930n	(1673)	(1204)								
1941n	(1815)	(1628)								
1956	1593	.								
1966a	1794	1764								
1966n	1794	1772								

(a) *Jupalnicul Vechi si Jupalnicul Nou intre. 1930 si 1941 au aparținut de plasa Orsova.*

(b) *a fost considerat cartier al Orsovei.*

(c) *dintre cei nespecificati 239 erau cehi-moravi si tigani*

(d) *descrestere prin trecerea cartierului de la gara la Orsova*

(e) *din cei 63 nespecificati cei mai multi erau tigani*

1890a	1418	900	209	237	72	.	[334]	-	6	6
1900a	1732(b)	981	251	240	260(c)	.	.	-	17	3
1910a	1656(d)	1394	60	129	73(e)	.	.	-	9	-
1920n	1542	1402	11	53	76	-	.	.	.	.
1930a	(1673)	(1484)	(10)	(115)	(64)	-	(51)	-	(2)	(3)
1930n	(1673)	(1204)	(10)	(106)	(353)	-	(332)	-	(3)	(7)
1941n	(1815)	(1628)	(5)	(83)	(99)	.	.	.	.	.
1956	1593	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1966a	1794	1764	3	17	10	-	-	-	5	-

1966n	1794	1772	4	9	9	1	-	-	1	-
-------	------	------	---	---	---	---	---	---	---	---

- (a) *Jupalnicul Vechi si Jupalnicul Nou intre. 1930 si 1941 au apartinut de plasa Orsova.*
(b) *a fost considerat cartier al Orsovei.*
(c) *dintre cei nespecificati 239 erau cehi-moravi si tigani*
(d) *descrestere prin trecerea cartierului de la gara la Orsova*
(e) *din cei 63 nespecificati cei mai multi erau tigani*

Jupalnicu Nou - Újzsupanek

1880a	816	460	69	164	97+26	.	.	2	9	8
1880b	816	475	71	170	100	.	.	2	9	8

Jupalnicu Vechi - Ózsúpanek

1880a	267	237	7	12	7+4	.	.	-	3	-
1880b	267	241	7	12	7	.	.	-	3	-
1910a	(452)	(399)	(3)	(13)	(37)	.	.	(-)	(-)	(-)

După cum se știe, în Jupalnic ca și în alte localități din zonă au funcționat pentru început școli confesionale pe lângă biserici (catolică, ortodoxă) și apoi și școli civile, probabil pentru început patronate de Regimentul de graniță valaho-ilir și ulterior de stat. Astfel că limba germană, respectiv limba maghiară au fost inițial limbile de predare în aceste școli și limbi utilizate și de către instituții și administrație. Se cunosc deja unele dintre conflictele dintre învățătorii români din zonă și autoritățile maghiare care doreau să oficializeze ca singură limbă de predare limba maghiară. Creșterea puternică de populație spre sfârșitul secolului și la începutul secolului XX este foarte evidentă și a avut și consecințe în schimbarea structurii etnice și expresiei culturale. Până în apropierea inundării, Jupalnicul (după integrarea în România nu s-au mai păstrat în totalitate subdiviziunile administrative prezentate mai sus!), evoluția populației a fost: 1218 suflete în 1921, 1542 locuitori în 1924, 1681 în 1936 și 1746 locuitori în 1947 (informațiile au fost preluate din Calendarul Romanului, anii 1921, 1936 și 1947, tipărit de Episcopia Caransebeșului și din Anuarul Socec al României Mari 1924-1925 Provincia

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=gdc3&fileName=scd0001_20030122001ropage.db&reNum=1298]

-patrimoniul cultural, civilizație materială

Din nefericire, precipitata reconfigurare a așezărilor din zona determinată de construcția barajului de la Porțile de Fier I, respectiv mutarea tuturor locuitorilor localităților vechi Orșova, Tufări și Jupalnic pe teritoriul Jupalnicului, pe o foarte îngustă zonă de luncă și poale de dealuri, a făcut să dispară eventualele elemente de patrimoniu cultural și de civilizație tradițională ale Jupalnicului (comuniștii nu erau interesați ca moștenirea de veacuri să reamintească locuitorilor cum au fost dezmoșteniți material și de tradiții, la strămutare!).

Așa cum s-a procedat și în localitatea învecinată Orșova, casele, gospodăriile, școlile, instituțiile, biserica și monumentele au fost în totalitate demolate, fără să fie salvate acele elemente de patrimoniu cultural și de civilizație. Civilizația rurală a fost înlocuită rapid de una urbană, bunurile din gospodăriile sătești generoase ca spațiu nemaivând loc și rost la blocuri. În aceste condiții doar puține din acele bunuri culturale și elemente de civilizație materială au fost salvate prin grija unor persoane, atât în noile locuințe cât și prin ducerea lor la colibe, pe dealuri. Rămâne ca cercetatori interesați să le redescopere și să le reevalueze.

Au existat și personalități născute în Jupalnic și care s-au remarcat prin prestații locale, în zona ori aiurea. În general, apropierea atât de mare de Orșova a făcut ca multe dintre acestea fie să se mute în Orșova, fie să lucreze în Orșova și să fie cunoscute ca locuitori ai Orșovei. Astfel, orice enumerare de personalități jupălnicene, prin naștere, adopție ori prin serviciile pe care le-au executat la Jupalnic nu poate fi decât o provocare pentru cei care, cunoscându-și ascendențele genealogice, să completeze nelimitat lista.

Pe teritoriul Jupalnicului este foarte posibil să fi trecut Burebista, Decebal, sigur generali ai lui Traian și posibil chiar Traian, guvernatori ai provinciei dacice de care a aparținut acest teritoriu, conducători ai unor popoare migratoare care fie au jefuit, fie au stăpânit, fie au trecut pe acolo spre vest (goți, slavi, avari, bulgari, pecenegi, cumani, tătari, chiar și ungurii susțin că o ramură a lor ar fi venit în Pannonia pe aceasta ruta sudică!), conducători ai armatelor bizantine eliberatoare s.m.a.(a se vedea cap. istorie unde sunt menționate foarte multe și însemnate personalități)

Aici vom menționa, pentru a determina interesul urmașilor actuali, câteva personalități precum:

- Rodiczky von Sipp Freiherr von Weixelburg, Carl Borromäus, 27.01.1786-29.07.1845, Feld marschalleutnant-general maior al regimentului Maria Thereza, născut în Jupalnic;
- Anton Wenger, doctor, Directorul Lazaretului din Jupalnic, Nestor Meszarovits- doctor, Paul Vaszits-doctor specialist în medicină și chirurgie, Paul Grubetich și Carl Chrudimsky-salariați ai aceluiași lazaret, cândva după anul 1800;
- Ilie Vulpeș-primar, Paul Măgdescu-preot paroh, Carol Izsaki-notar, Luca Ghergulescu și Gavrilă Baias-învățători, Nistor Dragotă, Gorove, Lușa, Gheorghe Măgdescu, Petru Socaci, Alexandru Spălariu, Alois Vendelin, Petru Vulpeș-proprietari de birturi, Sigmund Veinfurtuc-cârciumar, Ioan Cismadia, Moisa Mandon și Iosif Rörich-cismari, Robert Cizmazia, Ștefan Rădoi (sau Bădoi), Ion Stan și Carol Zica-măcelari, Ioan Birescu, Anton Covrig, Nistor Dragotă, Ioan Postenariu, Paraschiva Țăran, Veta Ușurel, Alois Vendelin și Carol Zica- comercianți de articole mixte, Ion Nicolici-morar și Stan Mitru- proprietar fabrică de cărămizi, conform Anuarul Socec al României Mari, 1924-1925;
- Feneșan-învățătoare pe la 1921, Dimitrie Meioi-director școală, Maria Mihuteșcu și D. Sârbu - învățători pe la 1936, Constantin Stoichescu preot paroh, Iancu Seracoveanu-cântăreț, Nicolae Martinovici-director, Lucreția Sârbu și Lavinia Gherga-învățătoare pe la 1947, conform Calendarului Romanului, edițiile 1921, 1936 și 1947.

7. Religie

Conform celor arătate deja mai sus în Jupalnic a fost practicat creștinismul (ortodocși, catolici, reformați, bapțiști etc). Rareori au existat și câțiva cetățeni necreștini (evrei). Biserica ortodoxă cu hramul Adormirea Născătoarei de Dumnezeu era zidită în anul 1830, în centru localității, la șoseaua națională, cu certitudine pentru a înlocui o construcție mai veche.

8.Societate

-organizarea sociala (clase,elite,caste), stratificari (populatii, grupuri, indivizi, ocupatii etc), reguli, referinte

Din câte se cunoaște, datorită atât sistemelor de proprietate care au alternat în zonă (în feudalism satele și teritoriile lor erau atribuite unor nobili de către unguri, austrieci și în mare măsură Regimentului de graniță pe durata existenței acestuia, respectiv doar în exploatare de către turci, pământurile aparținând sultanilor) cât și formelor de relief în care sunt predominante dealurile împădurite, în Jupalnic nu au existat mari proprietari de pământuri și nici țărani înrobiți. Au existat, cu certitudine, proprietari cu mai mult pământ , de calitați diferite și țărani liberi, gospodari. Micile diferențieri sociale au mai putut fi determinate și de practicarea unor meserii respectate (învățământ, religie, postă, bănci, calea ferată, drumuri etc) și bine retribuite, în cadrul unor instituții

publice și private. Astfel că stratificările sociale puteau cuprinde doar țărani liberi (proprietari cu diferite suprafețe și număr de animale), câțiva meșteșugari și lucrători în fabrici, câțiva funcționari publici, unii intelectuali.

Pe lângă cultivarea pământului și creșterea vitelor s-au mai practicat și meșteșuguri ori s-a lucrat în exploatarea forestieră, miniere, drumuri, calea ferată, porturi și șantiere, rafinăria de petrol, fabrici etc, cele mai multe dintre acestea fiind administrate de autoritățile orșovene.

9. Informații economice

-activități economice principale, indicatori, referințe

Principalele activități economice care pot fi inventariate documentat sunt cele agricole, constând în:

a). cultivarea - în special pentru nevoile proprii ale gospodăriilor și pentru piața locală - a:

- cerealelor (grâu, orz, secară, porumb) și recoltarea fânurilor,

- zarzavaturilor (în special în zonele de luncă) precum: ardei, roșii, ceapă, usturoi, morcovi, păstârnac, varză, castraveți, cartofi, salată s.a.,

- pomilor fructiferi precum: merii, perii, prunii, corcodușii, smochinii;

b). creșterea animalelor (vacă, oi, capre, porci, cai ș.a.), a păsărilor (găini, găște, rațe etc);

c). creșterea viermilor de mătase, introdusă în Banat la începutul secolului XVIII de Mercy d'Argenteau, având în vedere că duzii erau destul de numeroși în zonă. La Ieșelnița, de pildă, înainte de inundare, era un centru important de colectare gogoși și de vânzare de sămânța de viermi de mătase.

Pe lângă activitățile agricole și cele mici meșteșugărești erau prezente, așa cum era și comerțul cu produse și bunuri bine reprezentat.

Anuarul Socec al Rumaniei Mari, 1924-1925 inventariază: 8 birturi și o cârciumă, 3 cizmării, o cojocărie, 4 măcelarii, 8 magazine mixte, dar și o fabrică de cărămidă și o moară (de foc).

Satul devenit destul de târziu comună, în timp, după ce își pierde importanța în zonă ca urmare a construcției de infrastructuri asociate Orșovei, nici nu mai este recunoscut ca zonă industrială, deoarece întreprinderile dezvoltate pe teritoriul său (Portul de mărfuri, Rafinăria de Petrol) sunt atribuite Orșovei. Mare parte dintre locuitorii colonizați în Jupalnic după anul 1800, în special cehii, au lucrat fie în minerit, fie la diferite obiective de infrastructuri (șosele, poduri, cale ferată, porturi etc), care- deși aparțineau de Orșova- nu puteau fi funcționale fără participarea ca lucrători a locuitorilor din proximitatea maximă, cei de la Jupalnic. Efectul economic pozitiv a constat în aceea că mare parte din salariile câștigate de locuitorii Jupalnicului au făcut posibilă o creștere semnificativă a nivelului social și cultural, nediferențiat semnificativ de cel al orașului din vecinătate.

-comert, schimburi comerciale

Conform celor prezentate mai sus, comerțul "intern" era destul de bine reprezentat în Jupalnic. Mai puțin se cunoaște despre faptul că odată cu înființarea la Jupalnic a Batalionului și apoi pentru funcționarea Companiei grănicerești, comerțul a sporit semnificativ, atât pentru nevoile de funcționare ale structurii militare stabile cât și pentru nevoile instituțiilor care s-au înființat sub patronajul acestei structuri de apărare a graniței (dispensar medical, lazaret, poștă, școală etc). Chiar în cadrul Lazaretului s-a înființat un sector cu "tarabele" negustorilor, de la care foarte probabil s-au aprovizionat și locuitorii, așa cum este firesc ca mare parte din produsele de consum direct să fi fost procurate de negustori de la locuitori.

Dacă pare a fi o surpriză locația pe care s-a construit Portul de mărfuri "Coroana" spre anul 1900, aceasta ar putea fi explicată de posibilă prezență pe locația respectivă, încă înainte de anul 1800, a unui mare antrepozit prin care se făcea schimbul de mărfuri cu Turcia. Iată ce spune lucrarea "Tableau géographique et politique des Royaumes de Hongrie, d'Esclavonie, de Croatie, et de la

grande Principaute de Transylvanie “, M.Demian, Officier Autrichien, vol. I, editie franceza, Paris 1809 legat de mărfurile importate în timpul anilor 1803 și 1904 prin acest antrepozit de la Schuppanek :

Denumire marfa	livre ⁵	Denumire marfa	livre	Denumire marfa	livre
Lana (560 de tone)	1.232.505	cai	609	prune	659
bumbac	194.877	berbeci	3.150	in	490
fire rosii	61.743	capre	1.839	tutun	155
orez	32.064	porci	6.589	Fructe de crusin (roiba)	952
miere	156.378	Peste (95.335 kg)	214.584	Nuci verzi	240
ceara	8.996	broaste	2.239	caviar	1.590
piele	356.619	carne	6.053	masline	288
pei de iepure	5.839	Seu de vita	4.419	Ulei de masline	54
piei de cai	2.721	untura	238.176	tamaie	48
piei de oaie	1.469	slanina	1.652	stafide	304
piei de cerb	106	sunca	550	Coarne de capra	19
piei de capra neagra	11	lumanari	116	smochine	142
piei de bursuci	8	Icre de sturion (aproape 4460 kg)	9.829	var	23.349
piei de caprioara	38	Ulei brut	6.527	sapun	1.268
piei de lup	33	varza	35.530	rogojini	627
piei de urs	9	ceapa	19.928	ghete	312
coada de vulpe	371	usturoi	365	Suluri de scoarta	5.750
vite cornute	2.384	legume	5.686		
vitei	129	pepeni	2.114		

Surprind cu siguranță cantitățile foarte mari de lână, de piele, de miere, de pește, de icre, de untură, dar mai ales prezența pe listă a unei plante medicinale care se exporta cu prioritate în Elveția.

Să menționam că pe unele hărți, încă imediat după acea perioadă, și la Orșova este o figurată o zonă numită Skela, pe malul Dunării spre nordul localității, cu suficient spațiu rezervat pentru magazine și antrepozite, care nu credem că trebuie să fie confundată cu cea pomenită mai sus de la Jupalnic. Și aceasta pentru că Orșova avea, până la eliberarea de sub turci, un statut preponderent militar cvasi închis, Jupalnicul fiind aria de desfășurare a trupelor imperiale și chiar terenul potrivit pentru schimburi comerciale.

-infrastructuri si structuri de productie, transport, comunicatii

Harta din Fig.16 evidențiază, situația existentă înainte de inundare, privitoare la infrastructura de transport.

Se observă că, spre deosebire de numeroasele drumuri care traversau în toate direcțiile lunca Cernei înainte de anul 1880, rețeaua de drumuri se rezumă la:

- **Șoseaua națională** Turnu Sevetin-Timișoara, care după ce traversa Cerna și ajungea la poalele Ciocăi Mari, întâlnind strada Decebal, făcea la dreapta traversand tot Jupalnicul în direcție nord-vestică până după pâraul Țurlui, după care se orienta spre nord-est până aproape de bucla semirotundă dintre Tufări și Coramnic. Acest drum, posibil să fi urmat traseul drumului din

⁵ 1 livra=0,4536 kg

antichitate, a fost pentru prima dată modernizat⁶ în 1829 de către Regimentul de graniță valahă-ilor și probabil de mai multe ori după aceea, cu ocazia construirii drumului dintre Orșova și Moldova Nouă, între anii 1832 și 1847, apoi cu ocazia construirii căii ferate (1878) și de mai multe ori după aceea. Modernizările au constat în : sistematizare, lărgire, consolidare, pietruire, betonare, canalizare, realizare poduri și alte lucrări de geniu necesare. Înaintea primului război mondial, Austro-Ungaria considera drumul unul strategic și betonarea sa era realizată și conform cu prescripțiile pentru rezistența la circulația de transportoare și mașini militare grele. Urme ale acestui drum se mai văd pe alocuri și acum de la Coramnic la Valea Cernei;

- Din șoseaua națională se desprindeau mai multe **străzi** spre vest și doar spre cimitir spre est, care deserveau vatra localității. Acestea, la randul lor, aveau ramificații ori străzi de comunicare, făcând ca vatra satului să fie dens acoperită cu case având grădini proprii strict și bine dimensionate. O singură stradă pleca, în nord, din șoseaua națională spre moara lui Băcilă și de aici peste un pod spre Tufări;

- Din terminalele străzilor și din șoseaua națională plecau mai multe drumuri nepietruite/**ulite** pe văile pâraurilor și peste coamele dealurilor, cu multe ramificații, asigurând accesul la pământurile fiecăruia și la comunicarea cu alte sate (Ieșelnița, Crivița, Topleț, Coramnic). Multe dintre aceste drumuri de peste dealuri și de pe văile pâraurilor au servit mai apoi și la transportul forestier, dar și la realizarea legăturii dintre Orșova și Ieșelnița (pe la Poiana Stelei), după inundare și reconstruirea unui nou drum pe malul Dunării.

Calea ferată dispunea de o linie aproape alipită dealurilor Alion , Ozoina și Drenec, pe care se intercalase rețeaua de linii a gării și triajului. Gara Orșova, denumită Gară imperială, fiind și ultima înaintea joncțiunii cu calea ferată venită din Regatul României dispunea de numeroase linii de cale, pentru organizarea/formarea și gestionarea de garnituri de trenuri, formalități de vamă, depozite de mărfuri și conexiune cu portul de mărfuri. Această conexiune venind de la gara pe lângă linia principală înapoi spre Dunare, de tip terminal cu ramificații în port, s-a transformat ulterior în buclă, fiind accesibilă și de pe linia principală, înainte de intrarea în zona gării. O linie cu ecartament îngust a funcționat între Rafinăria de Petrol (ulterior pe amplasament s-a așezat Întreprinderea Minieră Orșova) și portul de mărfuri, paralelă cu Strada Gării.

⁶ Dacă nu se ia în calcul și eventuala lui îmbunătățire în perioada reconstrucției fortăreței de la Ada Kaleh, făcută cu piatră fasonată adusă din Banat.

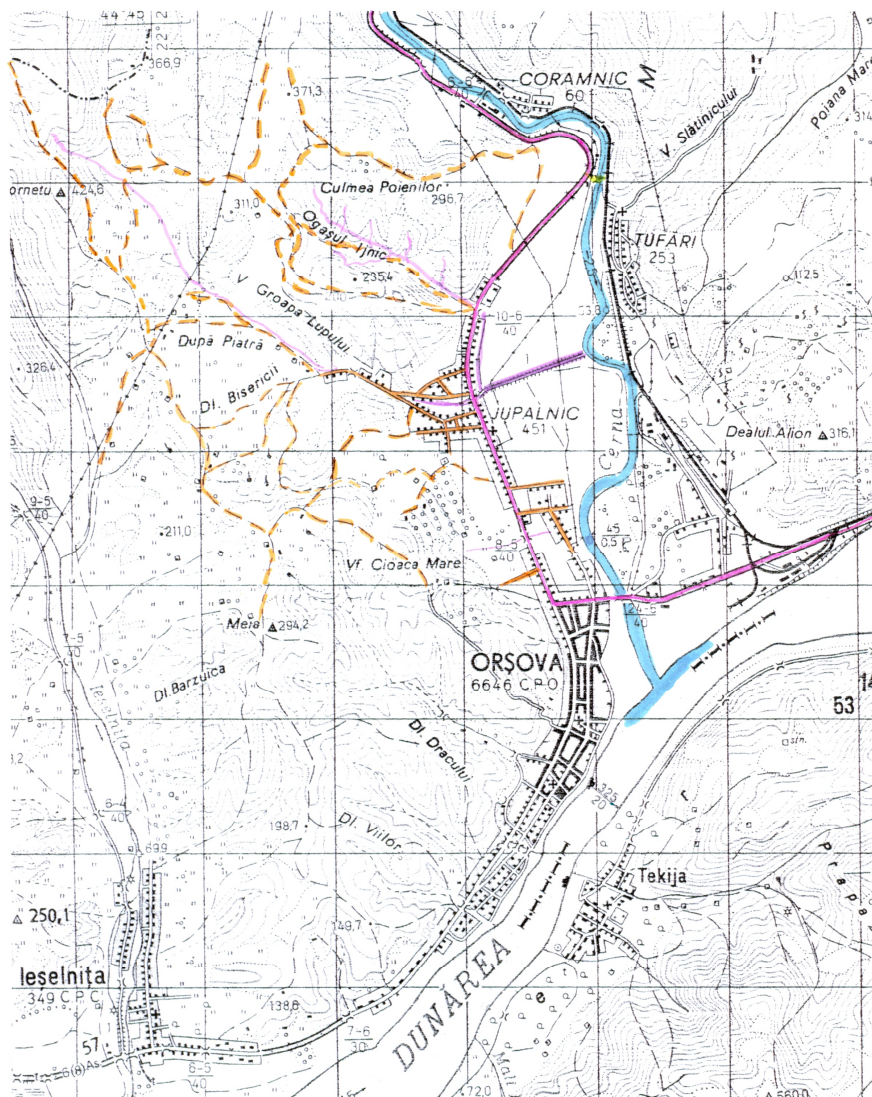

Fig.16. Infrastructura de comunicații: drumuri, cale ferată, navală

Accesul la **transportul naval** se făcea prin Șoseaua națională la Portul de mărfuri și pe străzile Orșovei la Portul de călători.

Am precizat deja că odată cu găzduirea la Jupalnic a unui cordon al Regimentului de graniță, localitatea a beneficiat de o stație poștală (pentru poștalioane) și după introducerea telegrafului, telefonului la Orșova (liniile treceau prin Jupalnic) este posibil să se fi realizat și conectarea localității la aceste mijloace de comunicare.

-continuare în Partea a IV-a